

Spis treści

Wykaz skrótów	XIII
Bibliografia	XVII
Wstęp	XXXVII
Część pierwsza. Zagadnienia ogólne.....	1
Rozdział I. Podstawowe pojęcia i założenia	1
§ 1. Inwestycje i aktywa specyficzne dla relacji.....	1
I. Inwestycje	1
II. Inwestycje specyficzne	2
III. Specyficzne inwestycje kooperatywne i niekooperatywne	5
IV. Aktywa specyficzne.....	5
§ 2. Znaczenie inwestycji specyficznych i kosztów przypadłych dla ekonomii transakcji.....	7
I. Inwestycje specyficzne a konkurencja.....	7
II. Związanie (<i>hold-up</i>) i quasi-renty	8
III. Rynek, hierarchie i hybrydy	10
IV. Umowy otwarte	13
§ 3. Koszty, nakłady, wydatki	15
I. Nakłady i wydatki.....	15
II. Koszty.....	16
III. Koszty przypadłe	17
§ 4. Dobre obyczaje i odpowiedzialność przedkontraktowa.....	19
I. Pojęcie odpowiedzialności przedkontraktowej	19
II. Dobre obyczaje jako kryterium oceny zachowania stron przed zawarciem umowy	21
Rozdział II. Inwestycje specyficzne przed zawarciem umowy	24
§ 1. Inwestycje specyficzne i koszty przypadłe przed zawarciem umowy....	24
§ 2. Racjonalność specyficznych inwestycji przedkontraktowych	26
Rozdział III. Ekonomiczne uwarunkowania inwestycji specyficznych na etapie przedkontraktowym	31
§ 1. Potrzeba specyficznych inwestycji przedkontraktowych źródłem nieefektywnych decyzji gospodarczych	31
I. Sformułowanie problemu	31

II. Powstrzymanie się od inwestycji jako strategia równowagi	31
III. Powstrzymanie się od inwestycji jako konsekwencja ryzyka oportunistycznego zachowania drugiej strony	36
IV. Symetryczne zaangażowanie w inwestycje specyficzne	37
§ 2. Krytyka stanowiska większościowego	39
I. Uwagi ogólne	39
II. Znaczenie czynnika interakcji	40
III. Poniesienie kosztów przepadłych jako czynnik motywacji w procesie decyzyjnym	43
IV. Czynnik konkurencji	45
§ 3. Politycznoprawne założenia regulacji przedkontraktowych inwestycji specyficznych	49
Część druga. Zagadnienia bezprawności zachowań przedkontraktowych ...	56
Rozdział IV. Zakaz agresywnego wykorzystania przewagi płynącej z asymetrii inwestycji specyficznych (zachowań oportunistycznych)	56
§ 1. Przekład koncepcji ekonomicznej na język normy prawnej	56
§ 2. Inwestycje równoczesne i nierównoczesne	58
§ 3. Doprowadzenie do asymetrii przedkontraktowych inwestycji specyficznych jako sprzeczne z dobrymi obyczajami uzyskanie przewagi negocjacyjnej	60
§ 4. Wykorzystanie przewagi negocjacyjnej płynącej z asymetrii inwestycji specyficznych	69
I. Żądanie podziału korzyści ze szkodą dla strony realizującej inwestycję	69
II. Czy każda propozycja podziału sprzecznego z dobrymi obyczajami uzasadnia roszczenia odszkodowawcze?	73
III. Odzyskanie nakładów poniesionych na przedkontraktowe inwestycje specyficzne	74
IV. Kwestia ekonomicznej efektywności projektu	79
V. Rodzaj chronionych inwestycji	84
VI. Znaczenie jawności inwestycji	96
1. Sformułowanie problemu	96
2. Czy dobre obyczaje wymagają utajnienia specyficznych inwestycji przedkontraktowych?	97
3. Umyślność wykorzystania przewagi	100
4. Umyślność działania, akceptowanie i inspirowanie inwestycji. Czy niepotrzebny puzzle?	103
VII. Bezprawne wykorzystanie przewagi kontraktowej płynącej z asymetrii inwestycji specyficznych: znamiona typu sprzecznego z dobrymi obyczajami zachowania na etapie przedkontraktowym	105

VIII. Proponowana konstrukcja bezprawnego wykorzystania przewagi kontraktowej a delikt wyzysku	106
Rozdział V. Przepływ i ochrona informacji związanych z przedkontraktowymi inwestycjami specyficznymi	109
§ 1. Zagadnienia ogólne.....	109
§ 2. Obowiązki informacyjne a specyficzne inwestycje w informacje	115
I. Uzasadnienie istnienia obowiązku informacyjnego	115
II. Prawo do zachowania tajemnicy jako środek służący ochronie społecznie użytecznych inwestycji w informacje	127
1. Pełny zwrot z inwestycji w informacje jako konieczny warunek inwestycji na optymalnym poziomie.....	127
2. Przesłanki powstania prawa zachowania w tajemnicy informacji uzyskanej w wyniku inwestycji	130
III. Krytyka postulatu ochrony przedkontraktowych inwestycji w informacje	136
IV. Rozwarstwienie problemu ochrony przedkontraktowych inwestycji w informacje ze względu na ich produktywny lub dystrybutywny charakter.....	141
V. Kwestia istnienia obowiązku ujawnienia informacji, gdy informacja i ujawnienie są produktywne.....	143
1. Systemowa analogia z prawem własności intelektualnej.....	143
2. Wnioski płynące z analogii z systemem prawa własności intelektualnej.....	146
3. Specyficzne inwestycje w uzyskanie produktywnych informacji.....	153
VI. Obowiązek produktywnego ujawnienia nieproduktywnej informacji	158
1. Ogólna reguła ujawnienia informacji <i>de lege lata</i>	158
2. Realizacja inwestycji specyficznych	161
VII. Czy istnieje obowiązek nieproduktywnego ujawnienia nieproduktywnej informacji?	163
§ 3. Informacje dotyczące uwarunkowań przedkontraktowych inwestycji specyficznych	164
I. Ogólne uzasadnienie istnienia obowiązku informacyjnego.....	164
II. Ograniczenia wynikające z charakteru komunikatu o prawdopodobieństwie zawarcia umowy	167
III. Szczególne przypadki, w których istnieje obowiązek powia- domienia o niskim prawdopodobieństwie zawarcia umowy	172
1. Okoliczności wymagające notyfikacji.....	172
2. Informacja o niemożliwości zawarcia skutecznej umowy....	173

A. Okoliczności obiektywne.....	173
B. Okoliczności subiektywne.....	175
C. Uzasadnienie istnienia obowiązku informacyjnego na gruncie prawa polskiego.....	177
D. Przyczynienie poszkodowanego, wina sprawcy	178
3. Informacja o okolicznościach, od których zależy zawarcie umowy.....	179
A. Propozycja normy	179
B. Zastrzeżenia.....	184
C. Konkluzje	187
4. Informacja o nieadekwatności realizacji inwestycji specyficznej w aktualnym stanie negocjacji	189
Rozdział VI. Swoboda wycofania się z rozmów	191
§ 1. Sformułowanie problemu	191
§ 2. Stan zaawansowania rozmów a prawo odstąpienia od negocjacji	192
§ 3. Wpływ realizacji przedkontraktowej inwestycji specyficznej na swobodę odstąpienia od rokowań oraz zmiany propozycji umownych przez drugą stronę.....	199
I. Sformułowanie problemu	199
II. Odpowiedzialność z tytułu nieuzasadnionego odstąpienia od rokowań jako przypadek <i>Vertrauenshaftung</i> w prawie niemieckim, szwajcarskim i austriackim.....	200
1. Przesłanki ograniczenia swobody odstąpienia od rokowań ..	200
2. Związek przyczynowy między inwestycją specyficzną a uzasadnionym przekonaniem o zawarciu umowy.....	201
3. Zachowanie uzasadniające przekonanie o pewności zawarcia umowy	203
4. Adekwatny powód odstąpienia od rokowań.....	205
III. Odpowiedzialność z tytułu zerwania rozmów w jurysdykcjach romańskich.....	206
IV. <i>Promissory estoppel</i>	207
V. Ocena zasadności przyjęcia ograniczenia prawa do odstąpienia jako elementu dobrych obyczajów na gruncie prawa polskiego..	211
1. Kwestie ogólne.....	211
2. Nakłady przedkontraktowe wpływające na ograniczenie prawa zaniechania starań o zawarcie umowy.....	212
A. Ochrona inwestycji specyficznych.....	212
B. Rodzaj chronionych inwestycji specyficznych.....	216
C. Związek przyczynowy między zachowaniem strony odstępującej od rozmów a realizacją inwestycji.....	219
D. Brak ochrony inwestycji bagatelnych	220

3. Brak racjonalnych podstaw dla pewności co do zawarcia umowy przed osiągnięciem pełnego konsensusu	220
4. Zaufanie do oświadczeń dotyczących warunków zawarcia umowy	224
5. Odpowiedzialność z tytułu nieuzasadnionej zmiany stanowiska zamiast odpowiedzialności z tytułu nieuzasadnionego zerwania rozmów	229
6. Ograniczenie prawa zmiany propozycji negocjacyjnych a swoboda zakończenia negocjacji. Problem spójności systemu	230
7. Usprawiedliwione przyczyny zawiedzenia zaufania	232
Część trzecia. Instrumenty ochrony interesów strony realizującej przedkontraktowe inwestycje specyficzne	235
Rozdział VII. Wartość inwestycji specyficznych jako podstawa ustalenia odszkodowania z tytułu naruszenia dobrych obyczajów przy zawieraniu umowy (art. 72 § 2 KC)	235
§ 1. Trzy grupy sytuacji będących podstawą roszczeń z tytułu odpowiedzialności przedkontraktowej	235
§ 2. Związek przyczynowy	238
I. Dwa typy związku przyczynowego określające zakres roszczeń odszkodowawczych z tytułu odpowiedzialności przedkontraktowej	238
II. Przypadki, w których ważna umowa wiąże strony	239
III. Przypadki, w których nie zawarto ważnej umowy	239
1. Kontrowersje wokół rozumienia związku przyczynowego na gruncie art. 72 § 2 KC	239
2. Naprawienie szkód powstałych w związku z zaangażowaniem w wadliwy proces zawierania umowy	241
A. Naprawienie szkód pozostających w związku z zaangażowaniem się w proces zawierania umowy jako rozwiązanie problemu <i>hold-up</i>	241
B. Naprawienie szkody pozostającej w związku z zaangażowaniem w proces zawierania umowy a rekompensacyjna funkcja odszkodowania	244
C. Argumenty odnoszące się do wykładni literalnej art. 72 § 2 KC	245
D. Argumenty wywodzące się z koncepcji odpowiedzialności przedkontraktowej jako odpowiedzialności z tytułu zawiedzonego zaufania	246
3. Naprawienie szkód pozostających wyłącznie w związku z bezprawnym zachowaniem sprawcy	247

IV. Przypadki, w których poszkodowany uchylił się od skutków oświadczenia.....	251
V. Przypadki, w których zawarta umowa została zmodyfikowana.....	254
§ 3. Rodzaj przedkontraktowych inwestycji specyficznych objętych ochroną odszkodowawczą	256
I. Inwestycje specyficzne o charakterze majątkowym	256
II. Inwestycje specyficzne o charakterze niemajątkowym. Problem utraconych korzyści wynikających z niezawarcia umowy alternatywnej.....	258
§ 4. Czy roszczenia odszkodowawcze z tytułu odpowiedzialności przedkontraktowej obejmują wyłącznie wartość inwestycji przedkontraktowych?.....	261
§ 5. Sposób ustalenia wartości szkody związanej z przedkontraktowymi inwestycjami specyficznymi	265
I. Praktyczna przewaga roszczeń odszkodowawczych nad roszczeniami restytucyjnymi w przypadku odpowiedzialności przedkontraktowej.....	265
II. Wycena aktywów jako podstawa ustalenia rozmiaru roszczeń odszkodowawczych.....	268
III. Reguły wyceny aktywów w prawie bilansowym. Różnice z wyceną przy odszkodowaniach.....	269
IV. Szkoda poniesiona w związku z inwestycją specyficzną niewiążącą się z wytworzeniem lub nabyciem aktywów specyficznych.....	273
V. Szkoda poniesiona w związku z inwestycją przedkontraktową polegającą na wytworzeniu lub nabyciu aktywów specyficznych, które nie mają alternatywnego zastosowania.....	274
VI. Szkoda poniesiona w związku z inwestycją przedkontraktową polegającą na wytworzeniu lub nabyciu aktywów specyficznych, które mają alternatywne zastosowanie.....	275
1. Szkoda jako różnica wartości nakładów oraz wartości wynikającej z możliwości alternatywnego wykorzystania aktywów specyficznych.....	275
2. Różne metodologie wyceny aktywów	276
3. Zasada wyceny – przy pomocy rynkowej – zbywczej wartości aktywów.....	278
4. Zastosowanie innych metod wyceny niż odniesienie do aktualnej wartości rynkowej	281
§ 6. Nadmierne inwestycje a wielkość odszkodowania.....	283
I. Sformułowanie problemu	283

II. Pojęcie nadmiernej inwestycji przedkontraktowej.....	286
III. Ograniczenie odpowiedzialności z tytułu tzw. negatywnego interesu umownego maksymalnie do wartości korzyści objętych tzw. interesem pozytywnym	289
IV. Zastosowanie kryterium adekwatnego związku przyczynowego jako narzędzia przeciwdziałania nadmiernym inwestycjom przedkontraktowym.....	295
1. Sformułowanie problemu.....	295
2. Odpowiedzialność za szkody pozostające w związku z bezprawnym zachowaniem dłużnika.....	296
3. Odpowiedzialność za uszczerbek spowodowany zaangażowaniem w wadliwy proces zawierania umowy.....	297
V. Nadmierna inwestycja jako przyczynienie się do zwiększenia rozmiarów szkody	301
1. Sformułowanie problemu	301
2. Przyczynienie się do powstania szkody pozostającej w związku z bezprawnym zachowaniem dłużnika.....	302
3. Przyczynienie się do powstania szkody pozostającej w adekwatnym związku z nieskutecznym podjęciem starań o zawarcie niewadliwej umowy	306
§ 7. Wpływ późniejszych relacji kontraktowych stron na odszkodowanie z tytułu winy w kontraktowaniu obejmujące wartość przedkon- traktowych inwestycji specyficznych	308
I. Skutki zawarcia nowej umowy dotyczącej tego samego przedmiotu.....	308
II. Skutki podjęcia nieskutecznych starań o zawarcie nowej umowy	312
Rozdział VIII. Modyfikacja treści umowy jako środek uzupełniający w modelu ochrony inwestycji przedkontraktowych	315
§ 1. Modyfikacja umowy. Potrzebne uzupełnienie wachlarza środków ochrony.....	315
§ 2. Interes społeczny i indywidualny jako decydujące kryteria dopuszczalności modyfikacji umowy	317
§ 3. Wykorzystanie przewagi kontraktowej wynikającej z asymetrii przedkontraktowych inwestycji specyficznych jako sytuacja przymusowa.....	321
I. Sformułowanie problemu	321
II. Wykorzystanie przewagi wynikającej z asymetrii przedkontraktowych inwestycji specyficznych jako przypadek wyzysku	322

III. Wykorzystanie przewagi wynikającej z asymetrii przedkontraktowych inwestycji specyficznych a pojęcie groźby bezprawnej (art. 87 KC)	326
IV. Ocena obowiązującej regulacji oraz projektów jej modyfikacji ..	327
1. Ocena obowiązującej regulacji	327
A. Zakres przysługujących uprawnień	327
B. Termin wykonania uprawnień	328
C. Mechanizm modyfikacji umowy	330
2. Ocena regulacji wyzysku w projekcie I Księgi KC	332
Część czwarta. Fiasko prawidłowo prowadzonych starań o zawarcie umowy	334
Rozdział IX. Rozliczenie wartości przedkontraktowych inwestycji specyficznych w razie niezawarcia umowy przez prawidłowo działające strony	334
§ 1. Uwagi ogólne	334
§ 2. Rozliczenie jako narzędzie stymulujące prawidłowy przepływ informacji między stronami	336
I. Treść propozycji	336
II. Ocena propozycji	338
§ 3. Rozliczenie jako mechanizm skłaniający do realizacji inwestycji kooperatywnych na optymalnym poziomie	340
I. Postulat restytucji wartości korzyści uzyskanych przez drugą stronę z nadzwyczajnych inwestycji specyficznych	340
II. Roszczenia o zwrot wartości korzyści płynących z inwestycji kooperatywnej <i>de lege lata</i>	343
1. Klasyfikacja przypadków	343
2. Inwestycje kooperatywne realizowane w trakcie rokowań na podstawie wstępnego porozumienia	343
3. Inwestycje kooperatywne realizowane w trakcie rokowań bez podstawy umownej	345
A. Zagadnienia ogólne	345
B. Bezpodstawne wzbogacenie	345
C. Roszczenia między właścicielem a posiadaczem windykowanej rzeczy	350
D. Roszczenia z tytułu prowadzenia cudzych spraw bez zlecenia	351
III. Ocena trafności i proporcjonalności roszczenia o zwrot korzyści jako środka stymulującego inwestycje kooperatywne ..	354
Wnioski	357
Indeks rzeczowy	367